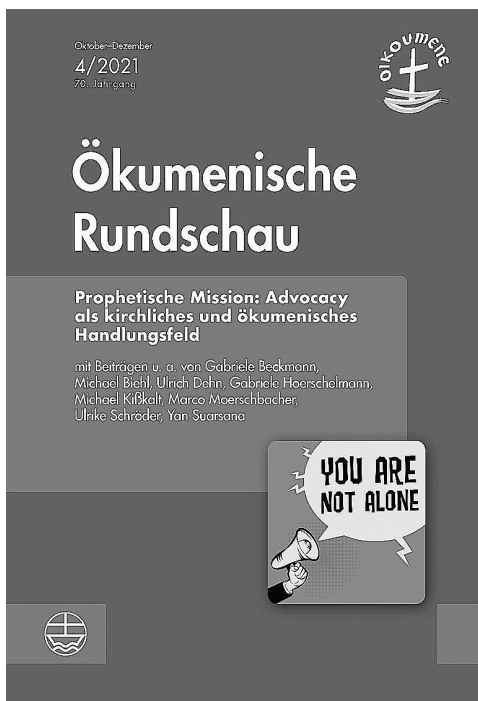

Recensio

Ökumenische Rundschau, 70. évf. 2021/4.

Evangelische Verlagsanstalt GmbH,

ISSN 0029-8654, ISBN 978-3-374-06991-0, 135 old.

A német nyelven megjelenő negyedévi folyóirat jelentős évfordulóhoz érkezett: 2021-ben érte meg kiadásának 70. évfolyamát. Jellegeről sokat elárul a szerkesztői közösség, amelyben a romániai Daniel Buda teológus éppúgy helyet kap, mint a palesztin származású keresztényen Viola Raheb, aki Betlehemben született.

Ez a lapszám az advokáció, a jogi képviselő, a jogvédelem mint a támogatás, kísérés egyházi-ökumenikus megvalósulásának tematikájára összponto-

sít. Megemlékezik a konstantinápolyi I. Bartholomaiosz ökumenikus pátriárka kerekén 30 éves szolgálatáról, és kitekint az Egyházak Világtanácsának (EVT) 2022-ben megrendezendő nagygyűlésére is. A szám záró rovatait – mint rendszeresen – ezúttal is személyi vonatkozású érdekességek, lap- és folyóirat-bemutatók, illetve dokumentumok felsorolása tölti ki.

A szerkesztőségi cikket Stephan von Twardowsky (Reutlingen), az *Ökumenische Rundschau* folyóirat egyik szerkesztője írta. Előretekint az EVT 11. nagygyűlésére, amelynek ebben évben a németországi Karlsruhe fog otthont adni, és annak a reménynek ad hangot, hogy itt meg fogják erősíteni a koreai Busanban 2013-ban megrendezett nagygyűlés nyilatkozatát és a 2018-as tanzániai Világmissziói Konferencia célkitűzéseit, hogy ezek mentesek legyenek a kolonizáció örökségétől, valamint a jelen valóságtól elszakadt értelmezésétől. Az elmaradott országok népeinek felkarolásában pedig tartózkodnak attól a túlzástól, hogy fogadatlan ügyvédek lennének. Ezért Stephan von Twardowsky a bevett *advocacy* kifejezés mellőzését javasolja, és helyette inkább a „társult részeseledést” javasol-

ja, mert az ilyen jellegű közreműködés révén, úgynevezett prófétai misszióként hitelesebben és eredményesebben munkálható a megújult, igazságos, méltányos és a teremtettséghez méltó élet.

Michael Biehl (Hamburg) a *Prophetische Mission (Prófétai misszió)* című tanulmányában azt emeli ki, hogy a misszió és a fejlődés tematizálása régtől fogva hagyománynak számít, majd változja is ennek állomásait. A tapasztalatokat hasznosítva fejt ki a prófétai misszió megalapozását. Ezt viszont nem a Mt 28,18–20-ban olvasható keresztelési-missziói parancsra építi, hanem arra a tanúskodásra, amelyet Jézus az ő első zsinagógai bizonyágtételében tett nyilvánvalóvá. Jézus felkentként és prófétaként mutatkozott be, és világosan kifejtette küldetését. Igaz, hogy ott elhangzott szavai nyomán nem lettek gazdagabbak a szegények, és egyetlen fogoly előtt sem nyílt meg a börtönajtó, de így is valóság lett a prófétai szolgálat folytonossága, és kihirdette az Úr jókedvének esztendejét. Jézus munkálkodása jel volt. Ezt a munkát folytatták az apostolok, majd pedig az egyház, és a mai napig megtetszik, hogy milyen szakadék tátong a célul kitűzött és a megvalósítandó esélyegyenlőség, béke és igazságosság között.

A szerző több rendben is hivatkozik Stephen Bennett Bevans római katolikus teológusra, és vele együtt vallja, hogy az egyház missziója részesedés Isten missziójából: Isten Lelke mindenhol munkálkodik, ahol életek megnye-

réséért folyik a szolgálat, függetlenül attól, hogy az milyen kultúra és vallás fele irányul.

Michael Kißkalt (Elstal) tanulmányának címe: *„Prophetische Mission” als Dimension der Mission Gottes. Zum Wandel des Missionsverständnisses in der evangelikalischen Missiologie (A „prófétai misszió” mint Isten missziójának dimenziója. Az evangélikál missziológia missziófelfogásának változása).*

A baptista egyház teológusa, aki az Estali Teológiai Főiskola oktatója és rektora, csakis a tiszteletadás feltétele mellett képzei el a missziót, és úgy tekinti, mint amely az ősi-eredeti evangéliumhirdetés feladata. Nyomon követi egyházának missziói elköteleződését és németországi szolgálatát, amely a 19. század második felében kapott végül állami elismerést. Azt követően, hogy immár hivatalosan is hallathatták szavukat, megerősödve tették magukévá a társadalmi-politikai kérdéseket is. Rámutat arra, hogy Kamerunban, ahol a német hatalom gyarmatokat szerzett, egyháza haladéktalanul beindította a maga misszióját. Beismeri, hogy a nemzetiszocialista korszakban a hatalom támogatását élvezhették, munkájuk nem ütközött nehézségekbe, de ennek meg is kellett fizetniük az árát. Az emiatt elkönnyvelt hitelességvesztést majd csak 1984-ben sikerült enyhíteniük azzal, hogy közösségi bűnvallást tettek. A tanulmány szerzője végül röviden ismerteti az Európai Baptista Szövetség munkáját a misszió területén.

Yan Suarsana (Bréma) *Der Nächste als der Andere? Zur postkolonialen Kritik an der Entwicklungszusammenarbeit (A felebarát mint a másik? Hozzászólás a fejlesztési együttműködés posztkolonialista bírálatához)* című tanulmánya azon bírálatokra összpontosít, amelyek a fejlődő országokkal folytatott együttműködés régi és új buktatóit veszik górcső alá. Ugyanis a tapasztalat azt mutatja, hogy az együttműködésben fel lehet ismerni a posztkolonizáció eszmeiségét. A téma körül immár műhely alakult: termékei *Postcolonial Studies* néven ismertek. A téma szakértői a kolonializmust erőszakos politikai és közigazgatási rendszerként határozták meg, de ezen túlmenően a gyarmatosított társadalom lefokozását és tárgyiasítását is felmutatták. A gyarmatosítók azt hangoztatták, hogy ami nem korszerű, azt meg kell változtatni. Ezzel szemben a kritikusok azt hangsúlyozták, hogy azok az érvek, amelyeket a nyugati országok a beavatkozás alátámasztására hoztak fel, csupán arra szolgáltak, hogy a maguk kiterjesztett uralmát igazolják.

A posztkoloniális kritika szándéka szerint új szociális világnak és új politikai valóságnak kell megszületnie ahhoz, hogy a korábban kisodródott csoportoknak lehetősége nyíljon a társadalmi megerősödésre, illetve a politikai súly elnyerésére. A tanulmány befejezésében próbálkozások ismertetését olvashatjuk, amelyek arra hivatottak, hogy az ezutáni együttműködést „dekolonizálják”.

A következő tanulmányt egy szerzőpáros írta: Gabriele Beckmann (Hermannsburg) – Ulrike Schröder (Rostock): *Advocacy zwischen religiösem Deutungsanspruch und anwaltlichen Handeln. Entwicklungssociologische und religionswissenschaftliche Perspektiven (Advokáció a vallásos értelmezésigény és a jogvédő cselekvés közepette. Fejlődésszociológiai és vallástudományi szempontok)*. Az interkulturális teológiát művelő és oktató szerzők azoknak a missziói munkáját elemzik, akik keresztyéni indíttatásból szervezetek, egyesületek és hálózatok képviselőiben cselekszenek az emberi jogok világát átfogó érvényesítéséért. A délinek nevezett világban kifejtett tevékenységük nagy nyomás alatt zajlik, feltehetőleg amiatt is, mert némelyek kényes kérdéseket és határokat is feszegetnek. Az érdekérvényesítés mikéntjét három pontban foglalják össze: szakszervezeti összefogás, meggyőző tevékenységek és csoportok támogatása.

Ulrich Dehn, a Hamburgi Egyetem nyugalmazott tanára a *Gestalten prophetischer Mission – ihre Licht und Schattenseiten: Mohandas K. Gandhi und Mutter Theresa (A prófétai misszió alakjai – fény- és árnyoldalai: Mohandász K. Gandhi és Teréz anya)* című tanulmányában a két jelképpé vált történelmi személyiség életében megmutatkozó kettősséggel foglalkozik, és értékeli, hogy saját működési területükön mindketten rendkívül áldozatos életvitelt folytattak, munkásságukkal pedig maradandót alkottak. Vázlatosan ismerteti életútjukat, mun-

kásságukat, és feltárja, hogy esetükben a „prófétálás”, tudniillik a prófétai cselekvés annak a meghasonlásnak volt kitéve, amit a mindennapok történései hozhatnak magukkal, amennyiben elmarad a nagyobb összefüggések felismerése.

Amit a szerző valóban felróhatóknak vél Gandhi esetében, hogy tudniillik Dél-Afrikában folytatott jogászai ténykedése idején szemet hunyt a feketék elnyomása felett, miközben hozzájuk képest a szülőhazájából érkezett vendégmunkások és kereskedők sokkal jobb bánásmódot élveztek. Majd később Indiában több esetben is megtörtént, hogy nem számolt eléggé lépéseinek hatásával, s emiatt nagyon sok honfitársa fizetett életével is.

Kalkuttai Szent Teréz esetében is több mindent nehezményeznek. Például a prozelitizmust, az abortusszal szembeni álláspontját és az ellenőrizetlen forrásokból származó segélyek elfogadását. Látni kell azonban – fejt ki a cikk írója –, hogy a bírálatok gyakran a kor által meghatározottak, és hogy ezek nem képesek elhomályosítani azt a képet, amelyet e két személyiség Indiában és Indiáért kifejtett szolgálatáról alkothatunk.

Marco Moerschbacher (Aachen) tanulmánya, amely *Mission und Advocacy am Beispiel von Charles de Foucauld* (*Misszió és advokáció. Charles de Foucauld példája*) címet viseli, egy rendkívüli életutat tár fel: bemutat egy katonai pályán (ki)csapongó, de ugyanakkor tudományos

népességi és földrajzi adatokat gyűjtő személyt, aki később a katonai egyenruhát szerzetesi csuhára váltja. Ebben az új minőségében is több állomáson áthalad, míg végül pappá szentelik, és az algériai Szahara egyik oázisában éli napjait aszkétaként: istápolja az ott élő, illetve ott időző elesett embereket, főképpen muszlimokat. Sikere nem abban teljesedik ki, hogy sokakat keresztényen hitre térít és megkeresztel. Sokkal inkább a 20. század első felében megszülető férfi és női közösségek eszményválasztásában hat tovább mindmáig. Életpéldájából megtetszik, hogy az advokáció az együttélésben, az életutak kísérésben valósul meg igazán.

Gabriele Hoerschelmann (Neuendettelsau): „*Tu Deinen Mund auf für die Stummen und für die Sache aller, die verlassen sind.*” (*Sprüche 31,8*) *Advocacy als Auftrag der Missionswerken* („Nyisd meg szádat a némáért, a mulandó emberek ügyéért!”) (*Péld 31,8*) *Az advokáció mint a missziói munkák feladata*). A cikkíró bő fél évszázaddal forgatja vissza az idő kerekét, 1968-ig, és Helmut Gollwitzer protesztáns teológust idézi: „Az evangélium nem enged más választást: az egyház »pressure group«, indító csoport kell hogy legyen a fejlődés kérdésében”. Ugyanebben az évben tisztázódott az EVT uppsalai nagygyűlésén, hogy a fejlődéspolitikai kérdéseknek nemcsak gazdasági, hanem etikai vetületük is van az egyházban. Ez irányú kezdeményezésekre is utal például a *Brot für die Welt* segélyprogram (ezek

a kezdeményezésekre nyilván Németország nyugati részében születtek). A későbbi elméleti megalapozást a Németországi Evangélikus Egyház (Evangelische Kirche in Deutschland) 1973-ban kidolgozott emlékiratával fogalmazták meg, amelyben az *advocacy*-munkát készítették elő, és így ösztönözték a társadalom számára igazságosabb berendezkedések létrejöttét. Gabriele Hoerschelmann hét pontba tömöríti e segítő-támogató szolgálat jellemzőit, és úgy összegez, hogy kizárja a „mi” és a „többiek” megkülönböztetést, majd leszögezi, hogy az asztal, ami köré leülnek, kerek: vagyis akörül nincs főhely.

A *Zur Diskussion* rovatcím alatt Gerdi Nützel (Berlin) *Advocacy als Herausforderung und Chance in der interreligiösen Kooperation am Beispiel Berlins (Az advokáció mint kihívás és lehetőség a vallások közötti együttműködésben. Berlini példája)* című írása áll. A német fővárosban a 2017 karácsonyán végrehajtott terrorcselekmény hívta életre a vallások közötti partneri munkát. A zsidó közösség a többi vallás képviselőivel karöltve keresi a békét megerősítő kapcsolódásokat. Együttműködésüket a muszlim, illetve zsidó szélsőségek ellenségeskedése, a világjárvány miatt nyújtott segélyek körüli vita árnyékolja be, de az Izraelben fellángoló zsidó–palesztin szembenállás, érdekellentét is. Azok azonban, akik összefogtak a béketeretítés érdekében, egyetértenek abban, hogy az egyes táborok képviselői közötti érint-

kezés létfontosságú. Ezt pedig a „Bestbare Brücken bauen” (teherbíró hidakat építeni) nevű kezdeményezéssel szemlélteti.

A *Junge Ökumenike/innen* rovatban Anna Knorreck (Tübingen) és Matthias Ehmann (Ewersbach) *BarCamp – Ein Versuchslabor für neue ökumenische Prozesse. Beobachtungen und Reflexionen zu einem digitalen ökumenischen Format (BarCamp mint új az ökumenikus folyamatok kísérleti laboratóriuma. Észrevételek és reflexiók egy digitális ökumenikus formátum kapcsán)* című írást találjuk. A két ifjú tudós a megnevezett mozgalom elkötelezetteinek és munkásainak csapásán jár, de a jelenben csalódással és keserőséggel tapasztalják az ökumenikus mozgalom megfáradását és megtorpanását, az eszmék megszürkülését, az ökumenikus mozgalmat képviselő személyek hajszíneinek fehérré válását. Közös cikkükben egy kezdeményezésről írnak. Ettől azt remélik, hogy benne új indítékokat és eszméket fedezhetnek fel, és máris arról értesítenek, hogy a 2020-ban korszakváltónak tűnő BarCamp minta felhasználásával hét keresztyén fiatal tartott találkozót. Ezek a találkozásokon el is határozták, hogy életre hívják a világban folyó különbözőségvita egyházi változatát a római katolikus, a görög ortodox, az evangélikus-lutheránus és a szabad evangélikál egyházak bevonásával, és pedig a világháló adta lehetőségek útján. Forrást is megjelölnek, ahol az érdeklődők megismerkedhetnek tevékenységükkel, amelyet az egyházak szétszakítottságának botránnyá-

val szemben fejtenek ki (lásd <https://zukunftsderkirche.de> (2022. január 15.)) A honlapon megjelenített ars poetica alapján – „Olyan egyházzól álmodom, amely komolyan veszi megbízatását, anélkül, hogy saját magát komolyan venné” – az lehet az érzésünk, mintha a 2Tim 4,3 intése, nevezetesen a fülviszketés jelensége is begyűrné az irányváltásba. Mindazonáltal érdemes átgondolni meghívásukat, mert innen is lehetséges valamit felismerni a keresztyén értékeket fellazító eszmék terjedéséről.

Job von Telmessos (Genf): *Die Liebe Christi bewegt, versöhnt und eint die Welt* (Krisztus szeretete mozgatója, megbékélteti és egyesíti a világot). A hajdani lükiai város, Telmessosz címzetes érseke az Ökumenikus Pátriárkátust képviseli az egyházak világközpontjában, Genfben. A Krisztus szeretetparancsára (Jn 13,34–35) épülő igemagyarázat Gázai Szent Dorotheust idézi: képzeld el a világot egy körnek, amelynek középontjában Isten áll. A neve szeretet. Az emberek a kör sugarában ténykednek, és Isten felé mozdulnak, s miközben hozzá közelednek, egyre közelebb jutnak egymáshoz is. A jelenkor tanítványainak szeretetmegélésén áll vagy bukik a hitre juttatásért, a megbékélésért és az egységért folyó misszió.

A személyi hírek között rövid érte-
sítés adja tudtul Eberhard Jüngel tü-

bingeni teológus szeptember 28-án be-
következett elhunytát, a közlemények
sorát pedig négy könyvismertető zár-
ja. Érdekeséggéppen a könyvek címét
és az azokat bemutató személyek nevét
soroljuk fel: Barbara U. Meyer: *Jesus the
Jew in Christian Memory. Theological and
Philosophical Explorations* (A zsidó Jézus a
keresztyén emlékezetben. Teológiai és filozófiai
kutatások) Cambridge University Press,
Cambridge 2020. Ismerteti Marti Heiler.
Kurt Kardinal Koch: *Wohin geht die
Ökumene? Rückblicke – Einblicke –
Ausblicke.* (Merre halad az ökumené? Visz-
szapillantás – Betekintés – Kitekintés.) Ver-
lag Friedrich Pustet Regensburg, 2021.
Ismerteti Manfred Richter. Karl Heinz
Voigt: *Methodisten. Name – Deutung –
Wirkung – Gestaltung. Eine kontinental-
europäische Perspektive* (Metodisták: Név –
Értelmezés – Kibátás – Felépítés. Európai
perspektíva) Vandenhoeck & Ruprecht,
Göttingen 2020. A könyvet ismerteti
Jochen Wagner. Christian Braw: *Und wir
sahen seine Herrlichkeit. Ausgewählte Auf-
sätze und Ansprachen. Mit einem Geleitwort
von Randar Tasmuth* (És mi láttuk az ő dicső-
ségét. Válogatott cikkek és beszédek Randar
Tasmuth ajánlásával) Arcus Verlag, Lund
2020. Ismerteti Heinz Werner Wessler.

Szemlézésünk végén áldást kérünk
a szerkesztők életére, és kívánjuk, hogy
folyóiratuk maradhasson jó gyümölcsö-
ket termő fóruma az atyák által meg-
kezdett és egészséget munkáló fárado-
zásnak.

Balogh Béla